

La mort dal glatsch etern

In film dals Cuntrasts purtretescha quatter glatschers en il Grischun

■ (rtr/anr) **Ils glatschers èn per murir – quai n'è betg pli ina prognosa u pre-tensiun, mabain ina realitad actuala. In film da Cuntrasts (RTR) purtretescha quatter glatschers en il Grischun. Il resultat è ina sort requiem sin il glatsch etern.** En lur film cun il titel «La mort dal glatsch etern» han las duas redacturas *Isabelle Jaeger* e *Bertilla Giossi* vuli savair co la digren dals glatschers sa mussa concretamain en il chantun Grischun. Ed ellas èn era sa dumandadas tge che quai po signifitgar per il Grischun. Per chattar respostas a lur dumondas purtreteschan las duas co-auturas en in film documentar quatter dals 444 glatschers grischuns: il Vadret Pers, il Vadret da Lischana, il Glatsher dil Vorab, il Vadret da Morteratsch. Il resultat dal film è in requiem sin ils vadretgs en il Grischun, in cumià bunamain inevitabel en quatter chapitels.

Il Vadret Pers – duas guidas sa regordan

L'emprim purtret va en la regiun dal Bernina en Engiadina'Aut. Sin il Vadret Pers sa regordan las guidas da muntogna *Jachen Egler* e *Stefan Felix* da lur turas dad ina giada. Il glatsch lieu ad in luar ed ils privels e las rutas per alpinistas ed alpinists sa midan radicalmain. Stefan Felix daventa emoziunal cun sa reguardar a ses examen da raiver en il glatsch – en in lieu nua ch'i dat uss be anc crappa e gripa. Mussond il lieu di el: «Là eran quests dus vadretgs, il Pers ed il Morteratsch, propi anc tatgads ensemen. En quest lieu smatgava il Vadret Pers uschè ferm en cunter l'auter ch'i deva sfessas e paraids

Dapi il 2006 vegnan protegidas cun tailas onn per onn parts dal glatscher dal Vorab per pudair far pistas.

FOTO E GRAFICAS RTR

da 20 fin 30 meters autezza! Grev da s'imaginar che nus rampignavan qua si dal glatsch, ed uss è tut davent.»

Il Vorab – in glatscher sco pitga economica

Il segund glatscher purtretà dals Cuntrasts sa chatta en il territori da skis da l'Arena Alva. Sin il Vorab lavuran il manischunz da vehichel da pista, *Valentin*

Cathomas, e ses collegas per cuvrir e scuvrir var dus pertschient dal glatscher. Dapi il 2006 cuvran els mintga primavaira var 20 000 meters quadrat cun tailas specialas per conservar la naiv. Cathomas sto constatar: «Igl è schon enorm quant bler glatsch che lieu. Sche nus na cuvrissan betg giu questa surfatscha n'avessan nus si qua en la spunda betg pli naiv e giudim betg pli glatsch.» E damai betg pli la pus-

saivladad da far sin quel glatsch ina pista da skis. In sumegliant tractament spezial per motivs economics, sco sin il Vorab, datti en Grischun er anc tar glatschers sin la Diavolezza e sin il Corvatsch.

Il Vadret da Lischana – in glatscher vegn pavlà cun lavinas

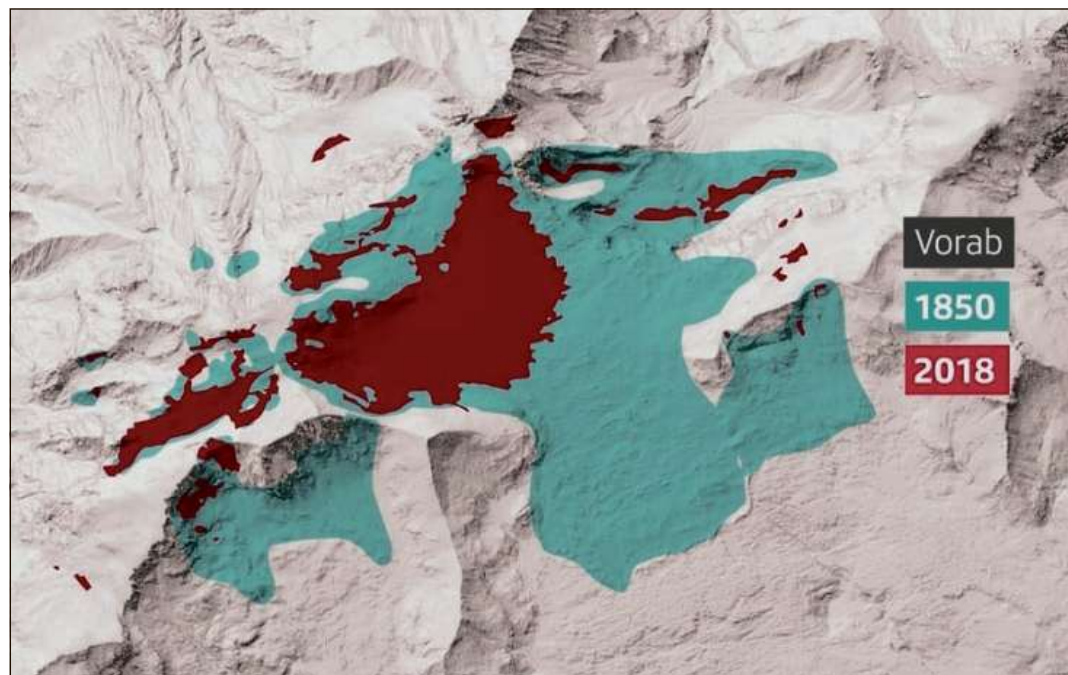
Il terz purtret da glatschers en il film da Cuntrasts vegn fatg en Engiadina Bassa.

Il Vadret da Lischana furnescha cun ses davos rests da glatsch l'aua da baiver per la Chamona CAS Lischana. Per che quai restia uschia ston la guardiachamona *Ursula Hofer* e l'enconuschent glaziolog *Felix Keller* dar tut. Ussa emprovan els d'enzugliar e da tgirar il davos «fazalet» da glatsch. Sch'i na vegnia betg agì uss saja il pitschen glatscher luà en quatter enfin tschintg onns, di Keller. El propona perquai ina soluziun giu da tschiel: «Nus essan londervi da studegiar, sche nus pudessan nutrir qua il vadretg cun naiv da lavinas. Vul dir, nus vuleschan chanalisar las lavinas. Quai fiss atgnamain ina metoda cun paucs custs e che funcziunass be cun l'agid da la natira.»

Il Vadret da Morteratsch – in project da pilot

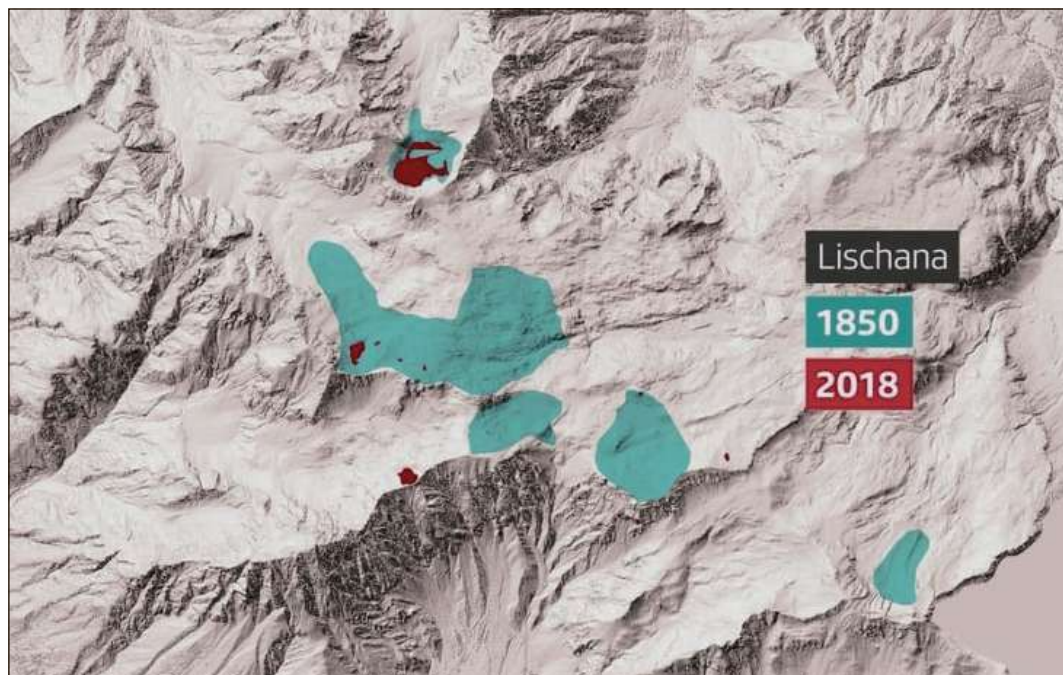
Il quart glatscher purtretà è il gigant tranter ils vadretgs grischuns: il Morteratsch. Qua mussa il glaziolog Keller co el lavura per sia atgna visiun, ina visiun che pudess daventar realitad. Sia misiun: Salvar il Morteratsch. Sia idea: Il vadretg gigantic duai vegnir pavlà la stad cun naiv artificziala a l'engrossa, sin ina surfatscha dad in kilometer quadrat cun spectacularas 30 000 tonnas naiv al di. El di: «Jau dun tut il pussaivel. Sch'i vegn a funcziunar, alura fiss quai bel. E sch'i na gartegia betg, alura poss jau almain dir a mes uffants ch'jau haja empruvà da far insatge cunter ils glatschers che lieuan.»

Il film «La mort dal glatsch etern» dals Cuntrasts è da vesair questa dumengia a las 17.25 sin SRF1. El è da vesair gia ussa sin www.rtr.ch

Il Glatsher dil Vorab – tranter 1850 e 2018 lieuà considerablmain.

DATAS TENOR RAIT DA MESIRAZIUN DA GLATSCHERS GLAMOS

Il Vadret da Lischana – senza mesiras acutas vegn quest glatscher a svanir en quatter fin tschintg onns.